

Steenuilenbescherming verslag 2013

Steenuilenwerkgroep Echt-Susteren
Geco Visscher – Fred van Geneijgen

Dank

Op de eerste plaats wil de Steenuilenwerkgroep Echt-Susteren alle erfbewoners bedanken. Zonder uitzondering kregen we overal een warm welkom en waren de bewoners enorm geïnteresseerd in “hun” steenuilen. Controles werden vaak met hen samen uitgevoerd. We hebben gemerkt dat het vasthouden van een jonge steenuil voor zowel jong als oud een prachtige ervaring is.

Dank voor alle medewerking die we hebben gekregen!

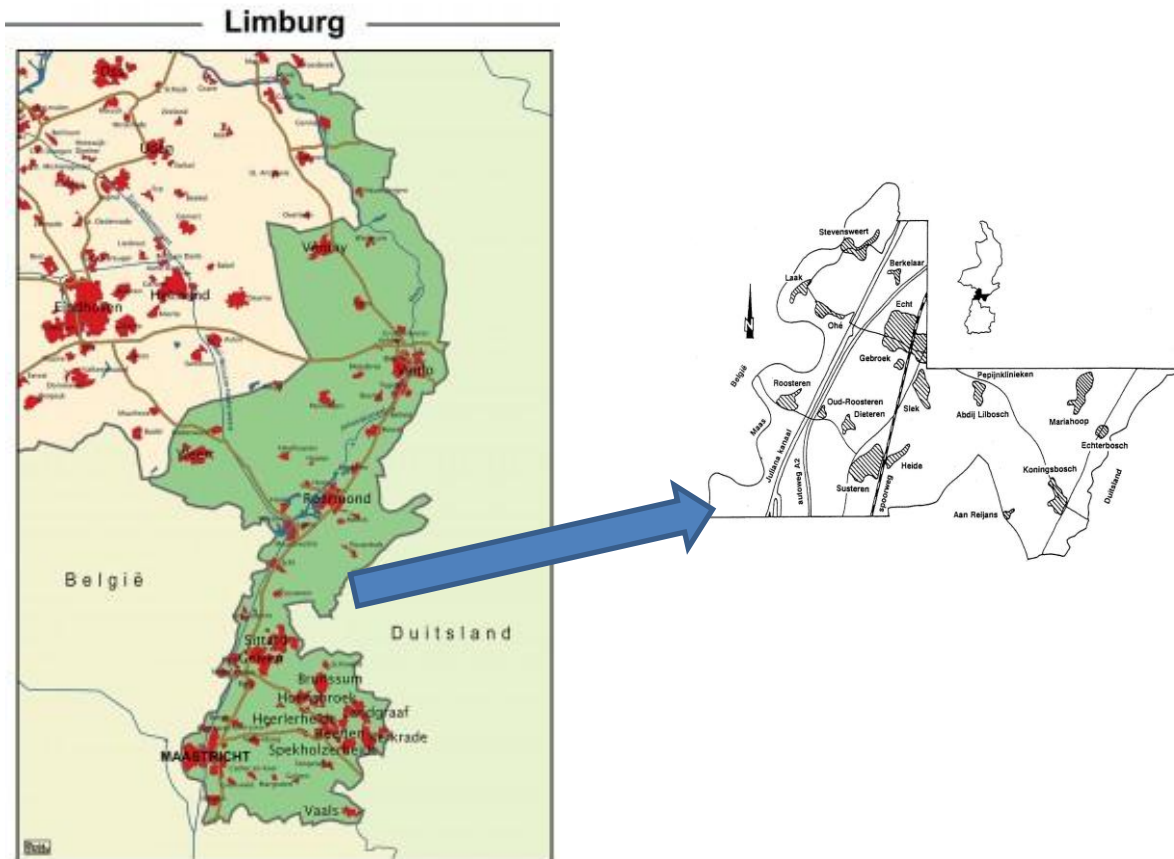
Het aanschaffen, ophangen en repareren van kasten kost veel geld. We zijn dankbaar voor de ondersteuning hierin van Vogelwerkgroep De Haeselaar, Steenuilenwerkgroep Limburg en Vogelwacht Limburg.

Inleiding

Voor u ligt het jaarverslag 2013 van de steenuilenwerkgroep Echt-Susteren. De steenuilenwerkgroep maakt deel uit van Vogelwerkgroep De Haeselaar in Echt-Susteren. Het gebied waarin wij steenuilen beschermen ligt binnen en voor een klein deel net buiten de gemeentegrenzen van Echt-Susteren. De oppervlakte van dit gebied is ongeveer 100 km².

Echt-Susteren ligt in Midden-Limburg en kenmerkt zich door een voornamelijk agrarisch cultuurlandschap met een aantal dorpskernen. Het inwoneraantal ligt rond de 32.000.

Binnen de gemeente kennen we hoge zandgronden (Rijnterras) en lage kleigronden (Maasterras).

Ligging van het werkgebied

Via dit jaarverslag willen wij belangstellenden op de hoogte brengen van datgene dat wij in 2013 op het gebied van steenuilenbescherming gedaan hebben en wat de resultaten hiervan zijn.

Ook in 2013 zijn we weer intensief bezig geweest met bescherming van onze steenuilen. In het vroege voorjaar werden met behulp van het digitaal afspeken van de territoriumroep de bezette territoria vastgesteld.

Vervolgens werd in de periode vanaf begin mei tot medio juli broedbiologisch onderzoek gedaan in en bij de diverse nesten.

Tot slot zijn in het najaar en de winter de zaterdagen besteed aan het herstellen van kapotte nestkasten, het plaatsen van nestkasten op nieuwe locaties en het vervangen van een aantal oude nestkasten door zgn. marterproofkasten.

In het afgelopen seizoen hebben we daarnaast ook drie workshops mogen verzorgen, waarbij we aan zo'n 60 geïnteresseerden wat meer over steenuilen hebben mogen vertellen en laten zien.

Resultaten

Bescherming van steenuilen door ondermeer het uitvoeren van broedbiologisch onderzoek houdt in ons geval globaal in dat we via een voorgeschreven methode het aantal territoria vaststellen. Daarna worden de nesten (voornamelijk in kasten) gecontroleerd. Hierbij wordt aandacht geschonken aan de toestand van de eieren, juvenielen en de adulte vogels. Bij eieren wordt bijvoorbeeld gekeken of ze erg bevuild zijn door (vlooiën-)mest. Bij controles van juvenielen en adulten worden de vleugellengte en het gewicht gemeten. Als de juvenielen een paar weken oud zijn worden ze geringd. Tot slot vind een nacontrole plaats, om vast te stellen of en hoeveel juvenielen daadwerkelijk uitgevlogen zijn. Naast het verzamelen van deze gegevens, wordt ook aandacht besteed aan de toestand in een nestkast, welke prooiresten er zijn en onderzoek naar de oorzaken van het niet uitkomen van eieren.

Rosse woelmuis als prooi in nestkast

(foto GV)

Hoewel de start van het broedseizoen een prima beeld gaf (mooi aantal territoria, nesten en eieren) werden we in de loop van het voorjaar steeds vaker met mislukte nesten geconfronteerd. Uiteindelijk bleken slechts 9 van de 21 nesten succesvol.

Mooi resultaat!

(foto GV)

25 juvenielen werden geringd

(foto FvG)

Ondanks het gegeven dat het niet altijd met zekerheid vast is te stellen heeft het grote aantal mislukte nesten waarschijnlijk een tweeledige oorzaak; predatie door steenmarters en een slechte gezondheid van de adulte vrouwelijke uilen.

We komen hier in dit jaarverslag nog op terug.

Het broedseizoen in cijfers

	Aantal
Potentiele territoria	46
Nestkasten	51
Vastgestelde territoria (waarneming/terr.roep)	30
Nesten in kasten	21
Natuurlijke broedplaatsen / geen controle	7
Vroegste legselstart	12 april
Laatste legselstart	28 april
Meest voorkomende legselstart	20-28 april
Legselstart (gemiddeld)	21 april
Eieren	75
Gemiddelde legselgrootte (75 ei : 21 nesten)	3,57
Mislukte nesten in eifase	3
Mislukte nesten: predatie steenmarter	2
Mislukte nesten: waarschijnlijk predatie steenmarter	7
Mislukte nesten in juvenielenfase (7+2)	9
Uitkomstsucces (zeker uitgekomen eieren)	35
Uitgekomen eieren onzeker (9x mislukt juv.fase)	24
Gelukte nesten	9
Nestsucces (aandeel succesvolle nesten 21:9)	42,86%
Gemiddeld aantal juv. per succesvol nest (24:9)	2,66
Kleine juvenielen	35
Geringde juvenielen	25
Juvenielen nacontrole	24
Broedsucces (24 juv. : 21 nesten)	1,14
Geringde adulten	3

Nestkasten

Een aantal malen zijn wij benaderd door inwoners in ons gebied met de mededeling dat er ook op hun erf of in hun tuin steenuilen zouden zitten. Op basis hiervan werd een nader onderzoek ingesteld. In een paar gevallen hebben we bewoners teleur moeten stellen, maar daar waar er sprake was van een positieve uitkomst, werd een nestkast geplaatst.

Daarnaast hebben we zelf een aantal locaties gevonden waarvan vastgesteld kon worden dat er steenuilen zaten. Ook hier werden nestkasten geplaatst.

Eendrachtige samenwerking

(foto MvTh)

In een enkel geval werd door ingrijpende veranderingen in het territorium het leefgebied van de steenuil zo slecht dat we genoodzaakt waren om een alternatief (compensatie) te bieden. In de onmiddellijke omgeving van het oorspronkelijke territorium werden extra kasten geplaatst.

Nestkasten die al jaren weer en wind moeten doorstaan zijn uiteraard aan slijtage onderhevig. Zo zijn dit jaar tevens 5 nestkasten ingrijpend gerepareerd.

Dit alles heeft in 2013 geresulteerd in het plaatsen van 15 nestkasten, waarvan 12 op nieuwe locaties.

Steenmarterproofkasten

In 2013 is deelgenomen aan het landelijke project "Steenuil Veilig onder Dak". De toename van steenmarters vormt voor steenuilen een steeds grotere bedreiging. De marters dringen de nestkasten binnen en vreten de eieren, jongen en zelfs de volwassen uilen op. Om steenuilen te beschermen, is nu een nestkast ontwikkeld waar de steenmarter niet meer in kan komen.

Predatie eieren door steenmarter

(foto GV)

Predatie steenmarter - juveniel met afgebeten kop

(foto GV)

Voor de aanschaf van deze kasten is geld nodig. Via een gecombineerd project tussen Vogelbescherming Nederland (<http://www.vogelbescherming.nl/>) en Stichting STONE (STeenuilen Overleg NEderland - <http://www.steenuil.nl/home>) is geld ingezameld om deze nestkasten te kunnen laten maken. Het project is, mede door bijdragen van meerdere erfbewoners, dermate succesvol verlopen dat we aan het eind van 2013 al 8 van deze nieuwe kasten hebben kunnen plaatsen.

Eén van de geplaatste marterproofkasten

(foto GV)

Het is de bedoeling om op termijn meer "oude kasten" te vervangen door marterproofkasten, waarbij we zullen starten op plaatsen waar (zo mogelijk aantoonbaar) predatie van steenmarters heeft plaatsgevonden.

Onderzoek niet uitgekomen eieren

Ook dit jaar zijn we weer geconfronteerd met een aantal niet uitgekomen eieren. Aan de buitenzijde van zo'n ei is vaak moeilijk te bepalen wat hier de oorzaak van is. Dat vergt nader onderzoek. Ten behoeve van dit onderzoek hebben we deze niet uitgekomen eieren meegenomen. Onder de deskundige leiding van Arnold van den Burg, werd deelgenomen aan een door STONE georganiseerde workshop, waarbij onderzoek is gedaan naar de oorzaken van het niet uitkomen van de eieren.

Anders dan bij zoogdieren, waarbij een embryo voedsel in de baarmoeder krijgt en zich daar ontwikkelt, is bij vogels de conditie van de moedervogel in de periode voorafgaand aan de eileg een belangrijke factor voor de kwaliteit van het toekomstige embryo cq. juveniel. Een embryo is immers afhankelijk van de hoeveelheid voedsel in het ei. Als dit door een slechte conditie van de moedervogel weinig is, dan heeft dit consequenties voor de latere ontwikkeling.

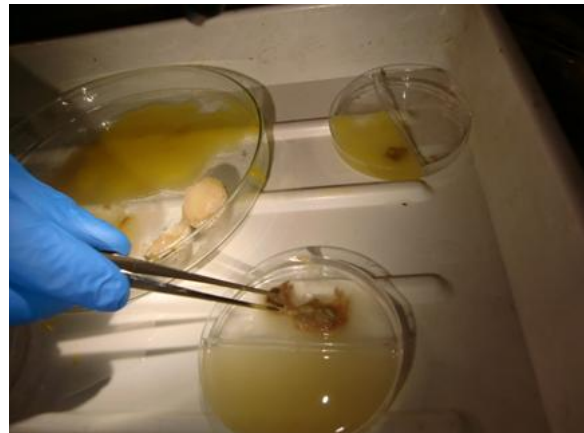
Bij de embryo's in de eieren uit ons werkgebied werden veel afwijkingen aangetroffen die wezen op voedselgebrek bij de moedervogel voor of tijdens de ontwikkeling van de eieren in de eileiders.

Dit past wel een beetje in de lang aanhoudende periode van kou, gevolgd door lange periodes van droogte in het begin van 2013. Een gevolg hiervan is dat de steenuil minder goed aan voedsel kan komen. De gebreken aan embryo's die door ons werden aangetroffen waren ondermeer uitpuilende darmen, open hersenen en rug en onderontwikkelde ogen.

Niet uitgekomen ei

(foto GV)

Onderzoek oorzaak

(foto GV)

2014

Ook in het komend jaar gaat de Steenuilenwerkgroep Echt-Susteren weer vol enthousiasme door met haar activiteiten en hopen we iets te kunnen betekenen in de bescherming van het kleinste uiltje van ons land.

Steenuilenwerkgroep Echt-Susteren

Geco Visscher

0475-482945

gecovisscher@vodafonehuis.nl

Fred van Geneijgen

0475-484870

fvgeneijgen@hotmail.com